

DELO

Izhaja enkrat mesečno.

Naročnina: 6 Din polletno.

Uredništvo in upravištvo:

Ljubljana, Miklošičeva 22/II.

Akordno delo

Sistem akordnega dela v predvojni dobi je imel vse drugačen smisel in učinek, kakor ga ima danes. Pred vojno se je akordno delo upeljavalo vedno le takrat, kadar se je hotela pospešiti izvršitev naročila, bodisi radi naročilnih obveznosti liferanta z ozirom na dobavni termin, bodisi iz zgolj prestižnih razlogov trdke, ki si je hotela pri velikih dobavah pridobiti sloves točne, solidne in hitre izvršitve naročila.

Akordno delo pred vojno je dajalo pošten, a dober zaslužek za obe strani, tako za službodajalca, kakor za rokodelca in delavca.

Službodajalec je živel in zaslužil in pustil je živeti in zaslužiti tudi svojim delavcem. Zaslužek akordnega dela je bil skoro vedno za 50 odst. in še višji nad normalno plačo pri 10-urnem delavniku.

Letos proslavljamo 30letnico izvršitve karavanske proge in predorov.

Na Jesenicah je tisti čas vladalo blagostanje. Vse delo se je vršilo v akordnem sistemu in zaslužek je bil dober. Ta zaslužek je krepil trgovino, obrt in industrijo, tudi podjetnik je dobro zaslužil.

Akordno delo, ki se je bilo tedaj vpeljavalo, je bilo deloma upravičeno radi termina izvršitve in pa, ker se ni izkoriščal delavec in tedaj ni bilo še brezposelnosti. Brezposelni so bili samo delomržeži in ti niti niso bili potrebni kake zaščite.

Kapitalizem je sicer špekuliral za čim večjim dobičkom pri vsakem delu, a gotovo ne v toliki meri in na tak način, kot to dela danes.

Kako pa je danes, v tej nesrečni povojni dobi?

Danes je brezobzirni pohlep po pridobivanju, bogastvu in uživanju prekorlačil normalne meje človeškega egoizma in materijalizma.

Danes hoče od 1000 pridnih rok imeti dobiček samo eden. Brezobzirno in brez usmiljenja do krvavih in žuljavih delavčevih rok odloča samo svinčnik. Suhoparne številke nimajo usmiljenja, kot ga nima tisti, ki jih je napisal, ki je računal.

Mezde zaradi tako napisanih suboparnih številk padajo čedalje bolj in so globoko pod normalo. A še ne dovolj!

Treba je še nadomestiti 10urno predvojno garanje z akordnim delom brez odškodnine.

Upeljano akordno delo je danes izgubilo pravi smisel in cilj. Akordno delo je danes samo špekulacijska taktika tistih, ki mislijo, da za sebe še premalo zaslužijo, da so še premalo izkoristili pohlevnost in pridnost delavčevih rok.

Akordni sistem dela je mnogo pripomogel k padcu mezd in fizičnemu izčrpanju delavstva.

Akordno delo je danes špekulacija, ki delavca preizkuša, koliko fizično lahko stori, da se mu ob normalnem delu lahko obesi čimveč odgovornosti za izvršitev gotovih del, tako po obliki kakor po množini.

Kdo ima dobiček? Službodajalec ima dvojnega, a delavec figo. Gara in gara, pa z akordnim delom niti na svojo plačo ne pride.

Milostno se mu izplača mezda, ker zakon tako zahteva. A ves nepotrebni napor, znoj in žulji so šli v malho nenasitnega podjetnika.

Ali je danes akordno delo upravičeno, ali je dostojno in ali je moralno?

Odločno trdimo, da ni!

Danes, v času brezposelnosti, je akordno delo greh nad celokupnostjo, je brezobzirnost, ki se je ne da opravičiti niti s stališča zaslužka niti z ozirom na delavskega stanu.

Dokler tisoči in tisoči brezposelnih kriče po zaslužku in zahtevajo človeka dostojno življenje, je akordno delo zločin nad delavskimi interesi.

Navidezni dobiček današnjega akordnega dela, v kolikor se o dobičku sploh more govoriti, ne sme premamiti delavca, da bi bil njegov egoistični materijalizem jačji od obzirnosti do trpečih in brezposelnih.

Delavčeva zavest se mora ozirati vedno na celokupnost, na stan, iz katerega je izšel. Delavec bo takoj uvidel, da krivo dela, ako se ogreva za akordni sistem dela ali ako ga celo dejansko izvaja.

Priznam, da je akordni sistem danes, ko so mezde padle pod normalo, nekako opravičljiv v hotenju po večjem zaslužku; tudi egoizem posamez-

nika je tolik, da se tak način pehanja za zaslužkom ne smatra za greh.

Ako bi pa delavec pomislil na svinčnik, ki je ustvaril podlago odškodnini za akordno delo, ako bi pomislil, da z akordnim delom kapitalistu dejansko samo dokazuje, koliko fizično lahko izvrši, da mu potem ob normalnem delu lahko naloži toliko bremen, kolikor jih je pri akordnem delu izvršil, potem bi bil sam največji nasprotnik akordnega dela.

Radi take in enake špekulacije so padli zaslužki akordnega dela, ker je delavec vso dolgo dobo učil službodajalca, koliko dela mu lahko naloži in kako ga naj zanj plača.

Zato zahtevamo:

Beseda o akordnem delu mora pasti iz sodobnih kolektivnih pogodb! Akordno delo je nemoralno in škodljivo delavskemu stanu, še bolj pa je škodljivo akciji za odpravo brezposelnosti.

Zato proč z akordnim delom!

Edino naše glasilo je

„DELO“

zavedni delavec pristopaj k
organizaciji, podpri naš tisk!

Česa nam manjka?

Delavstvo se je dolga desetletja, da, cela stoletja borilo za politično svobodo in za svoje osnovne politične pravice, da bi delavec tudi postal človek, ki naj ima pravico biti enakovreden član človeške družbe. Boj delavca je pomenil in pomeni boj človeka za pravico do življenja, za košček kruha na zemlji in za žarke sonca, ki naj ogrevajo tudi delavčev izmučeno telo in mu dajejo novih življenjskih sil. Človeški rod se je ves stari vek in skozi vsa stoletja srednjega veka zaman prizadeval, da bi na zemlji zavlada vsaj politična enakopravnost in enakovrednost. Bili so časi, ko so na svetu imeli popolno moč cerkveni dostojanstveniki, katerim so bili do dna duš pokorni posvetni vladarji in so bili torej v polnem obsegu dani pogoji, da na svetu zmaga volja Kristusova, da bo di človek človeku brat. Vendar ravno ti časi niso znali in niso hoteli dati človeku brez razlike na stan in poklic ono dojstojanstvo, ki mu pripada. Zgodovina nas uči, da so bila ravno ta stoletja najbolj žalostna za človeštvo, v katerih je človek dela in revščine najmanj veljal. Pest cerkvenih in posvetnih mogotcev je v ljudstvu videla samo sužnje in tlačane, ki niso za drugo vredni in sposobni, kakor da nosijo na svojih plečih kamenje na vrh hribov, na katerih naj se postavijo gradovi, ki so še danes sramotna znamenja zgodovine človekove. Pod težo tega kamenja je človek gineval iz roda v rod. Molče in udano je čakal, kdaj pride odrešenik, ki bi Kristusovim besedam znal dati žive vsebine. Dolga stoletja je v trpljenju in suženstvu upiral svoj pogled v ono smer, od katere je upravičeno pričakoval, da tak odrešenik priti mora, v smer, od koder so prihajale besede o božji besedi. Iz stoletja v stoletje je človek čakal, da se od te smeri sem dvigne krepka revolucija, ki bo na zemlji ustvarila

družabni red, ki bi slonel na naukih cerkve. Nič tega ni bilo! Nasprotno: revolucije so prihajale od drugod, od te smeri pa so prihajali le protiidarci, ki so revolucijo dušili. Tako nas pogled v zgodovino narodov poučuje, da je socialni napredek dobil trdnjša tla najprej tam, kjer je bil zmanjšan vpliv onih moči, ki so gospodarile v temnem srednjem veku.

Francoska revolucija proti koncu 18. stoletja je prinesla luč v temo. To luč so prižgali veliki sinovi francoskega naroda, ki so hoteli doseči, da vladaj v ljudstvu enakost, bratstvo in svoboda. Pod zastavo teh gesel je šel francoski narod v boj. V tem boju ga temne sile iz srednjega veka niso podpirale, nasprotno, ovirale so ga. Ta boj je veljal zmagi za politično svobodo, za enakovrednost in enakopravnost vsakega človeka v človeški družbi. Francoski narod je zmagal. Ta zmaga je imela svoje ugodne posledice tudi v drugih državah. Idejam te zmage so se morali udati vladarji vseh držav, četudi so uživali veliko pomoč Rima in nosili naslove »Apostolskih veličanstev«. Udati so se morali, čeprav neradi. Ljudstva so v borbah za svoje pravice zmagala — brez pomoči in proti volji onih, ki so sicer na široka usta govorili o enakosti in bratstvu. Narodi so dobili politično svobodo, ž njo politično moč in s tem tudi vpliv na vodstvo držav. Z dosego politične svobode, ki se izraža v politični enakovrednosti in enakopravnosti, je tudi delavec postal sogsopodar v državnem življenju ter na ta način enakovreden član človeške družbe. Politična svoboda je dobila svojo praktično vsebino v tajni, enaki in proporcionalni volilni pravici. Z dosego te pravice so bili ustvarjeni resni in trdni pogoji za to, da bo razvoj človeške družbe krenil na nova pota, ki naj varneje in hitreje to družbo preobrazijo tako, da bo odgovar-

jala socialnemu in kulturnemu poslanstvu človeka na zemlji. Človek naj bo resnično višje bitje, ki je sposobno, da v človeški družbi ustvari pravičen socialni mir.

Delavec danes pozablja na preteklost, on pozablja na dolga stoletja borbe, na ogromne žrtve, ki so v tej borbi padle zato, da postane človek, ta božja podoba, politično svoboden. Izgleda, da delavec ne zna več prav ceniti važnosti politične svobode, ki jo ta svoboda ima v borbi za delavčeve socialne pravice. Brez politične svobode je socialna borba nemožna in brez vsakih izgledov na uspeh.

Delavcu manjka zavesti, da le v politični svobodi leži ključ za rešitev perečih socialnih vprašanj. Ako je delavec v političnem življenju samo suženj, potem ne sme misliti na izboljšanje svojega položaja, ker to izboljšanje ni v programu onih, ki hočejo, da je delavec v političnem življenju suženj. Delavec mora v političnem življenju pokazati, da je značaj. Le značaji imajo trajno veljavo.

V naših vrstah mora vedno vladati ponosna samozavest, ki se nikdar ne plaši. V tej samozavesti mora rasti naše strokovno gibanje; le v zdravi samozavesti bomo zmagovali. V naše vrste ne spadajo šalobarde!

Naše organizacije združujejo v sebi samozavestne in značajne, borbene in programatično dosledne može in fante, dekleta in žene!

Delavci se prebujamo

Razmere, ki vladajo v našem javnem življenju, povzročajo vedno večje nezadovoljstvo med delavstvom. Naše gospodarske prilike in zgrešena gospodarska politika so krive, da se vedno bolj širijo družabne napake, katerih gniloba škoduje ljudskemu zdravju in morali našega naroda. Narodno delavstvo je do sedaj vzdrazilo na temelju svojega nacionalnega pojmovanja vse napade in pripomoglo, da je del našega proletarijata ostal narodno zaveden. Z najboljšo voljo smo sledili klicu po strnjenu vseh narodnih sil, pri čemer smo poudarjali svoje socialne zahteve, pa smo ostali vedno brez rezultatov zase. Uspehe smo dosegli samo tam, kjer smo brez vezanja na meščanske stranke vodili borbo za delavske cilje. To nas je privedlo počasi do spoznanja, da ne bo delavstvu bolje prej, dokler ne bo ono soodločevalo i v gospodarstvu i v politiki. Ko uravnavamo svoje delo v to smer in združujemo delavske vrste, ki stalno rastejo, se zavedamo, da so obstoječe družabne napake in nesmotna gospodarska politika oni činitelji, ki pomagajo, da se delavstvo probuja in da kvaliteta ter število naših vrst narašča. Mi imamo poštene cilje. Mi hočemo dobro ljudskim množicam. Mi hočemo odpraviti sedanjo družabno gnilobo ter hočemo pritegniti poleg delavskih vrst, ki jih organiziramo, vse tavajoče skupine v množici nezrelih, da bodo z nami istega hotenja in pripravljeni na naloge, ki si jih stavljamo. Prišli smo do spoznanja, da je mnogo ljudi v današnji družbi, ki svoje položaje izrabljajo v osebne svrhe, da so polni lepih besedi, da pa niso zreli niti nimajo moralne kvalifikacije zato, da bi resnično mogli spremeniti položaj, ki vodi nevzdržno v nadaljnje propadanje. Vse se vrti in klečeplazi pred žreli nenasitnih mogotcev v strahu za svoj obstanek. Ti mogotci pa rabijo ljudske hrbte samo zato, da plezajo

od enega stolčka k drugemu. Kje so potrebe naroda, kdo se meni za ljudsko bedo, kje je napredek našega naroda in moč države? Tako se vprašuje narodni proletarijat, ki se vedno bolj čuti pozvanega, da zapusti svoje tovarne in okrene svoje sile v oni del našega življenja, kjer se upravljajo naše občine in še više, v parlament, kjer mi narodni delavci nujno potrebujemo svojega zastopnika, ki bo branil samo delavske koristi, še več zastopnikov zato, da bomo odpravili nepoštenost v javnem življenju in preokrenili naš notranji politični voz resnično v duhu ljudskih in narodnih potreb. Pozivamo ves proletarijat, da se združi v

borbi za novo ureditev prilik v naši narodni družbi v času, ko je naša kriza na vrhuncu, ko so socialne razmere nevzdržne, ko propada moralna, ki je družabna gniloba na vrhuncu, ko se bojimo, da bo izkervavela vsa lepota človekova radi nevzdržnih gospodarskih razmer. Mi delavci, ki spoznavamo pri brnenju strojev vsak dan najmanjše motnje pri tovarniškem obratu, smo spoznali radi tenkih naših ušes vse te naše nerodne razmere in ker je v nas neizčrpna delovna sila, jo hočemo posvetiti veliki Jugoslaviji, slovanski ideji in zadostni spremembi obstoječih družabnih in gospodarskih prilik.

Lajner

Eksperimenti

Za obrambo delavskih pravic so po zakonu dovoljene delavske strokovne organizacije. Te organizacije s odložne, da vodijo vse akcije in borbe za delavske pravice na način, ki vodi do uspehov. Vsaka organizacija se mora izogibati vsega, kar bi vodilo delavstvo v propast, ker se s tem ruši ugled in obstoj organizacije in zmanjšuje odločnost in borbenost delavstva. Ni v redu in ni prav, da delavske strokovne organizacije med seboj licitirajo, obljublajo vse mogoče in nemogoče stvari in z demagoškimi frazami postavljajo sebe na prvo mesto. Pameten delodajalec, tudi oni, ki priznava strokovno organizacijo, vidi v tem neresno frazersko borbo ter smatra tudi predstavnike takih organizacij za neresne in nesposobne ljudi. Vsled tega tudi ugled take organizacije pada. V današnjih težkih časih je seveda najlažje opravilo onih, ki so mojstri v hujskanju in grožnjah, ker vse delavstvo, kar priznajmo si, še ni dovolj dostopno za realne in pametne nasvete, temveč rajši naseda takim zapeljivcem, pa naj se pojavijo od kjerkoli in s kakršnimikoli nameni. Prav rado se da delavstvo varati s tem, da je dovoljeno vse, ako je organizirano in da je tedaj zaščiteno tudi za nedovoljena dejanja; ali pa skušajo neorganizirane pridobivati s kakimi neresnimi obljubami, kar končno vodi do prav žalostnih posledic.

Tudi način posredovanja delavskih predstavnikov pri delodajalcih ali oblasteh ni vedno pravilen. Prav pogosto zavisí od načina posredovanja uspeh doliče akcije. Čisto pogrešeno je, ako predstavnik organizacije ali obratni zaupnik nastopa surovo in zmerja vsevprek, ne zna ali pa noče svoje intervencije izvesti na način, ki je med dostojnimi ljudmi običajen. Zelo dvomim, da boš pridobil za svojo tezo kogarkoli, če se na surov in neotesan način postavljaš v pozo, ki je kulturnemu človeku tuja. Ravno nasprotno dosežeš, ker te bo vsakdo smatral za neotesanega naduteža in domišljavega demagoga in bo gledal, da te čimprej odpravi čez prag. Pa se še najde kdo, ki je ponosen na to, da zna dobro zmerjati in si domišlja, da to delavstvu imponira. Ravno nasprotno je res! Domišljava surovost ni pravi način borbe. Vsaka intervencija in vsaka borba je prav gotovo uspešnejša, ako jo vodiš na pameten, delavca dostojen način z dobro premišljeno taktiko in tudi potrebnim taktom. Možat, odločen, toda dostojen mora biti tak nastop.

V tem pogledu se je pri nas mnogo eksperimentiralo. Delavstvu je to več škodovalo kot koristilo. Nikogar pa ni bilo, ki bi si upal povedati o pravem času čisto resnico in delavstvu pokazati pravo pot. Bilo je pa tudi nevarno, ker če poveš delavcu čisto resnico, pa čeprav v njegovo korist, si postal »podkupljen izdajalec delavskih interesov«. In tako so delali neresne eksperimente še naprej.

V zadnjem času je to eksperimentiranje doseglo svoj višek. Račune naj seveda plačuje delavstvo. Škoda za delavstvo je tako velika, da se ni ti preceniti ne da, poleg tega pa je še večja škoda v tem, da delavstvo ne zaupa več svojim organizacijam, ker so po njegovem mnenju teh neuspehov krive organizacije. Dogodili so se celo zločinski primeri, da je kdo v imenu organizacije nastopal drugače, kakor je imel nalogo nastopati, kot premišljen demagog in zapeljivec, ko ga organizacija ni mogla nadzirati. Grda dvolična uloga takih »strokovničarjev« pa je bila prav kmalu razkrinkana. Pravijo, da je treba veliko korajžje, da v teh težkih časih poveš čisto resnico. Ne morem razumeti, zakaj je treba korajžje, če hoče kdo delavstvo obvarovati pred zlemi posledicami in mu, kakor pravimo, nalije čistega vina. Bolje prva zamera kot druga in bolje je delavstvu ohraniti to kar že ima, kakor pa kasneje prosjačiti in se poniževati za nekaj, kar je delavec že imel in bi s pametnim nastopom lahko dosegel tudi več. Te svoje trditve naj podkrepim z naslednjimi primeri:

Tekstilna stavka nam je najbolj živa priča, kako delavstvo ne bi smelo nastopati. Priznam, da so bile zahteve delavstva po izboljšanju zlasti v Kranju popolnoma upravičene. Saj smo prav zaradi tega, ker smo poznali sramotne plače in neurejene razmere v tekstilni stroki, zahtevali in forsirali kolektivno pogodbo. Toda pričetek nepremišljene akcije, brez vednosti in še celo proti strokovnim organizacijam, je onemogočila vse iskrene napore slednjih in je končno prišlo do neljubih dogodkov.

Posledice so strahovite. Brezposelnost je porasla za visok odstotek in tako so oni, ki so bili prej najbolj glasni, ponujali svojo delovno moč za vsako ceno. Glavni krivci pa so izginili preko noči in delavstvo zastonj išče te svoje »odrešnike«. Primer tekstilnega delavstva jasno priča, da je edina rešitev za tekstilno delavstvo v solidni strokovni organizaciji in brezpogojna disciplina.

Drug nič manj značilen pojav se je zgodil v Celju.

Podjetnik Westen ima veliko podjetje, ki zaposluje nad 1000 delavcev. Vsled malega, skoraj brezpogojnega incidenta med obratovodjem in neko delavko, je stopilo vse delavstvo v stavko. Nepremišljeno in brez potrebe, gotovo pa pod nevidnimi vplivi, je delavstvo napravilo ta korak. V najtežjem trenutku, ko bi delavstvo potrebovalo odločnih in pametnih nasvetov svojih obratnih in organizacijskih zaupnikov, teh ni bilo, ker so se gotovo bali povedati delavcu čisto resnico in apelirati na disciplino. Zopet so bile fraze in demagogija močnejše orodje kot stvarni argumenti. Posledica je bila, da je bilo odpovedano vsemu delavstvu. Delavci so se ponujali tovarni za nižjo plačo, toda veliko je število onih, ki so padli v bedo in pomanjkanje. Prej 100odstotna organizacija je razbita in kdo naj vlije med delavstvo zopet zaupanje v strokovne organizacije? Res eksperiment brez primere, lahko se reče, hazardna igra zločincev!

Tovarna KID na Jesenicah je eno največjih naših podjetij. V tem podjetju zaposleno delavstvo je po veliki večini organizirano. Uspehi strokovnih organizacij so bili prav dobri. Vse tri strokovne organizacije so bile med prvimi, ki so ustanovile akcijski odbor za skupne nastope. Ta akcijski odbor je poslal posebno spomenico, obsegajočo 20 točk kot zahteve delavstva KID. Podjetje je deloma ugodilo zahtevam delav-

stva. Toda še predno je prišel odgovor na delavske zahteve, se je pričela podtalna agitacija za stavko. Ako pomislimo, da ima jeseniško delavstvo boljše urejene delovne pogoje kot druga podjetja, smo se resno vprašali, ako je za delavstvo dobro in prav, da seže po skrajnem sredstvu. Še večje pomisleke pa smo imeli, ko smo izvedeli, da naj bi bila to stavka iz simpatije do tekstilnega delavstva. Najbojevitejši delavci niso več govorili o zahtevah poslanih KID, temveč samo še o tem, kako bodo stavkali. Toda za stavko niso bili podani pogoji. Zato je bila NSZ edina, ki je jasno in odločno povedala, da ni za stavko ter je s posebnim pismom jeseniškemu delavstvu obrazložila tudi vzroke. Povedali smo jasno in odkrito, četudi so nas zopet hoteli prikazati kot »plačance«. Prepričani pa smo, da smo storili prav, ker je naše stališče odobravalo najmanj 90 odstotkov jeseniškega delavstva.

Da ne omenjam še raznih drugih eksperimentov, ki so se odigrali tekom letošnjega leta v delavskem pokretu. Preveč bi jih bilo. Zato smo mnenja, da moramo takemu eksperimentiranju napraviti konec. Kakor smo nasprotniki eksperimentiranja, pa smo in ostanemo najodločnejši zagovorniki delavstva. Prenehati pa morajo v našem delavskem življenju taki primeri, če hočemo, da bo delavstvo uspešno in na legalen način vodilo svojo borbo. To je naše stališče in stališče velike večine delavstva.

V našem tisku je naša moč

Ni treba posebej ali posebno poudarjati, da je tisk za delavski strokovni pokret izredne važnosti. Tisk je puška v rokah delavca, brez katere je vsaka bitka že vnaprej izgubljena. S pomočjo tiska dobiva delavec vpogled v delavsko-zaščitno zakonodajo, tisk opozarja delavca na njegove pravice in ga brani pred krivicami. Delavec se s pomočjo tiska izpopolnjuje v svoji izobrazbi, vežba se mu duh, da postane sposobnejši pri obrambi svojih pravic. Delavski časopis more javnosti prikazovati težko življenje, v katerem trpi in umira delavec. Javnost moremo za koristi delavcev pridobiti le s pomočjo tiska. Ako na splošno velja izrek, da je časopisje velesila, potem to prav posebno velja za delavsko časopisje. Položaj delavcev bi bil danes mnogo ugodnejši, ako bi delavstvo samo znalo pravilno ceniti važnost časopisa. Ugotoviti pa moramo, da je delavstvo samo v tem oziru veliko grešilo in da zato del odgovornosti za svoj neugodni socialni položaj nosi samo.

Narodno-strokovna zveza je važnost časopisa stalno in o vsaki priliki poudarjala. Tudi člani so pogosto izrekli željo, da je treba vse storiti, da naš tisk spravimo na potrebno višino. Tej želji članstva in tej potrebi delavstva je seveda mogoče ugoditi le takrat in le toliko, kolikor to dopuščajo denarna sredstva. Izvor

za denarna sredstva so naše organizacije, ki morajo najresnejšo pažnjo polagati na red v plačevanju članarine, ki istočasno vsebuje tudi naročnino za list. Brez rednega plačevanja naročnine pa noben list ne more izhajati, zlasti ne redno in v zaželeni obliki z dobro vsebino.

Da našemu glasilu zagotovimo trajen obstoj in omogočimo točno in redno izhajanje lista, so potrebne reforme in postavitve lista na boljše, zlasti na boljše finančne osnove. List mora dobiti primerno večje število naročnikov tudi zunaj vrst članstva v organizacijah. Naš list mora postati tudi glasilo neorganiziranega narodnega delavstva. Število tega delavstva pa je zelo veliko, tako da more število naročnikov zelo narasti. Naš list mora v vse javne lokale in povsod tja, kamor zahajajo naši delavci in člani.

Čas do novega leta moramo izrabiti za to, da dovršimo vse priprave, ki so potrebne, da svoje glasilo dvignemo tako po kvaliteti kakor tudi po kvantiteti na potrebno višino. Organizacije naprošamo, da vprašnju lista posvečajo največjo pozornost in da točno in vestno izvršujejo vsa izdana navodila, ki so že izšla ali ki bodo še prišla. Pomnite tovariši: V tisku leži naša moč! Vsak član mora pridobiti najmanj enega novega naročnika!

Sklenitev sporazuma v tovarni Medič v Medvodah

Ta mesec so se vršila v podjetju Medič v Medvodah pogajanja radi sklenitve delovnega sporazuma. Delavstvo te tovarne je razen nekaj izjem organizirano v Narodni strokovni zvezi. Z interesom je pričakovalo ureditve svojega delovnega razmerja. Pogajanja so ugodno potekla. Za tovarno sta sodelovala lastnik g. Medič in inž. Pibernik, za NSZ agilni predsednik NSZ v Medvodah, tovariš Oven in strokovni tajnik NSZ. Gospod tovarnar je pokazal veliko socialno razumevanje za svoje delavstvo in je opetovano izjavil, da bi rad imel, da bi se njegovo delavstvo počutilo z njim kakor ena družina. Sklenitev delovnega sporazuma je dobro uplivala na članstvo, saj je to prvi primer v tej tovarni, ker do sedaj delovnega sporazuma sploh ni bilo. V sporazumu je odstavek, v kate-

rem priznava lastnik svojemu delavstvu vse one ugodnosti, ki so v skladu z modernimi pridobitvami delavstva v ostalih obratih Slovenije. Januarja meseca bodo imeli v tovarni prve volitve obratnih zaupnikov, do tedaj pa veljajo kot predstavniki delavstva, ki naj izražajo želje in zastopajo interes delavstva v duhu delovnega sporazuma oni tovariši, ki so prisostvovali pogajanjem v imenu delavstva. Naša želja je, da bi vse razmerje med delavstvom in podjetjem potekalo tako, kakor je bilo pri teh pogajanjih iznešeno z obeh strani v mnogih odkritih in iskrenih mislih.

SOMIŠLJENIKOM IN NAŠIM PRIJATELJEM!

Vabimo Vas na proslavo Ujedenjenja, ki jo bomo, kakor vsako leto priredili 1. decembra ob pol 10. uri dopoldne v dvorani OUZD.

† Nered Anton

Težko nas je presunila vest, da je umrl predsednik pleskarskih, sobo- in črkoslikarskih pomočnikov Narodne strokovne zveze v Ljubljani, naš tovariš Nered Anton. Oktobra je še prisostvoval našim članskim sestankom in predsedoval sejam pleskarske podružnice. Nenadoma je zbolel za pljučnico in pojavile so se tudi druge komplikacije. Bil je večkrat operiran, a njegova narava ni mogla preboleti in naš dobri tovariš in organizator je za vedno zapustil naše vrste. Njegovega pogreba se

je udeležila deputacija naše strokovne organizacije z zastavo, medtem ko so mu pleskarski tovariši poklonili lep delavski venec. Ko je žalostni sprevod s skrušenim očetom, materjo in svojci prispel do njegovega zadnjega doma pri Sv. Križu, se je v tihih in iskrenih besedah poslovil od predsednika v imenu NSZ tovariš Hrastar. Na gomilo je pričelo padati kamenje, končana je bila pot komaj 30letnega dobrega prijatelja.

Ohranili mu bomo topel in časten spomin.

Delavski parlament se je sestal

V nedeljo, dne 22. t. m. ob 9. uri dopoldne so se v Ljubljani zbrali delegati Delavske zbornice iz vse naše banovine na svojo 4. skupščino. Med delavskimi krogi je vladalo za to skupščino izredno zanimanje. Posebno v vrstah članstva NSZ, kjer se že dolgo časa vršijo med članstvom zanimive debate z ozirom na nove poglede, ki jih ima članstvo o delavskih institucijah. Skupščina je potekla izredno živahno in skladno ter je bila na zunaj lep dokaz delavske solidarnosti. Ob 60 delegatov, ki predstavljajo v imenu dosedanjih strokovnih organizacij delavski parlament, so se zbrali vsi razen treh, ki so bili nujno zadržani. Polnoštevilno je prisostvovala delegacija našega narodnega kluba s 15 delavskimi in 6 nameščen-skimi zastopniki.

Otvoritev.

Predsednik, Lojze Sedej je otvoril skupščino, pozdravil vse zastopnike oblasti ter komisarja dr. Bogataja. V svojem referatu je podal kratek razvoj Delavske zbornice, v katerem je omembe vredna ustanovitev stalnega dopisništva DZ v Celju, ki je industrijski center in upravno središče za rudarske revirje. Poročal je, da je DZ sodelovala pri vseh akcijah strokovnega odnosa inicijativno in z vsemi svojimi sredstvi. Tesno sodelovanje s strokovnimi organizacijami delavcev in nameščenec pri vseh važnih socialnih in gospodarskih vprašanjih je bil tudi letošnji delokrog zbornice z dokajšnjimi stremljenji in uspehi. Delavska zbornica je skušala biti povsod na mestu, kjer sta delavec in nameščenec ogrožena v svojih po zakonu pridobljenih pravicah. Sodelovali smo pri meznem gibanju stavbinskega delavstva, pri obnovi kolektivne pogodbe za rudarje in pri meznem gibanju tekstilnih delavcev, ki so dobili enotno kolektivno pogodbo za vse tekstilno delavstvo v Sloveniji. Do danes ima 32 tisoč delavcev in nameščenec v naši banovini kolektivne pogodbe in v 165 obratih je izvoljenih 832 delavskih in nameščenških zaupnikov. Radi pomanjkanja denarja je založila Delavska zbornica samo Uratnikovo »Tri sanacije bratovskih skladnic«, privatni nameščenci pa Tavčarjevo »Pokojninsko zavarovanje zasebnih nameščenec in njegova razširitev na vso državo«. Končno je poročal, da je 13. oktobra prejel odlok ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje, da je Delavski zbornici postavljen komisar in ministrski odlok, da je postavljena revizijska komisija, ki naj izvrši pregled finančnega in socialno političnega poslovanja Delavske zbornice za zadnja tri leta. Z upanjem, da bo komisija svoje delo kmalu in objektivno končala in z željo, da bi ostala Delavska zbornica tudi v bodoče izraz delavske solidarnosti brez ozira na razlike, ki obstojajo v svetovno nazorski in politični orijentaciji posameznih skupin, je predsednik končal svoje poročilo.

Tajnikovo poročilo.

Tajniško poročilo je izčrpno podal i orisal položaj slovenskega delavstva za leto 1936. tajnik Filip Uratnik. Njegova izvajanja so pokazala marsikaj, kar more služiti tudi nedelavskim krogom v pravilno pojmovanje delavskega položaja. Največ delavstva je bilo zaposleno v naši industriji leta 1929-30. Čeprav se število našega prebivalstva veča in se zopet veča zaposlitev delavstva v naši industriji, je še vedno nižje stanje delavstva za okrog 10.000 kot je bilo ono pred sedmimi leti. Za eno tretjino je padla zaposlitev od leta najvišje zaposlenosti v strokah, ki gradijo ceste, železnice, visoke zgradbe, povišstvo in orodje. Letos pa je naenkrat dobilo v tej stroki zaposlitve 5000 novih delavcev. Še vedno za 5000 manj kot pred sedmimi leti. Lesna industrija, ki producira v veliki večini za izvoz je odvisna od tujih tržišč ter je letos radi izrednih razmer zaposlila za 8000 delavcev manj, kakor leta 1929. V teh sedmih letih je čevlarska obrt odpu-

stila 1800 delavcev ter kaže letos le majhno napredovanje. Izreden porast kaže tekstilna industrija, ki je v tem času povečala število delavstva za preko 8000. Stala kriza spremlja naše rudnike. To ni kriza konjunktur-nega valovanja, temveč nekaj ustaljenega v zvezi z reorganizacijo rudarske industrije v državi, ki onemogoča zaslužek našim težko prizadetim rudarskim revirjem. Na splošno število zaposlenega delavstva rase, več strok se pa še vedno nahaja v krizi in se torej položaj ni preveč izboljšal na našem delovnem trgu. Pri tem je treba upoštevati, da je v teh sedmih letih gospodarskega konjunktturnega valovanja doraslo preko 20.000 novih delovnih moči, ki iščejo kruha večinoma v Sloveniji, ker ga izven domovine v teh časih le težko najde. Zato bo skrb za brezposelne še vedno veliko breme in pereče vprašanje, še veliko bolj, kakor doslej. Treba bo več podpore s strani države, tudi banska uprava bo morala svoje brezposelno skrbstvo izboljšati. Naša mesta so imela doslej po občinah dobro zgrajena socialno skrbstvo, sedaj pa iščejo v svoji socialni politiki novih smernic, ki se bodo bolj težko obnesle. Po tej novi poti naj bi se brezposelne podpiralo izključno z zaposlitvijo, govori se pa tudi o uvrstitvi brezposelnih v delavske bataljone, s čimer naj bi davkoplačevalci bili olajšani za denar, ki so ga do sedaj plačevali za brezposelne podpore. Zasilna dela na splošno ne morejo biti edino zdravilo proti brezposelnosti, zato bo treba brezposelno skrbstvo še bolj organizirati, če nečemo trpeti še večje škode. Ob koncu oktobra se je povprečna zavarovalna mezda zopet dvignila na 23 dinarjev od najnižjega nivoja 22.18 dinarjev, ki ga je imela februarja in marca 1936. Ta porast povprečno zavarovane dnevne mezde pri OUZD pa na drugi strani pobija 10 odst. zvišanje cen živil, radi česar je jasno, zakaj je bilo v letošnjem letu toliko število mezdnih gibanj v banovini. Tajnik je nato obžaloval, da sodelovanje med oblastmi na eni strani in Delavskimi zbornicami na drugi strani ni bilo vedno tako, kakor bi moralo biti v skladu z zakonodajo in v korist pravičnega razvoja socialne politike. Razni socialno politični zakoni se izdelujejo zadnje čase ne da bi Delavska zbornica mogla dati svoje mnenje. Tako je najavljen zakon o mini-

malnih mezdah, v katerem mezdne tarife našega delavstva ne morejo zadovoljiti. Zakon se nanaša na vse stroke delavstva, celo na poljedelske delavce in viničarje. Govoril je še o raznih vesteh, ki jih je posnel v zvezi z zakonodajo iz našega časopisja. Ostro je treba protestirati proti upropaščanju starostnega zavarov. rudarja, katerega sanacija je povsem neuspešna. Treba bo napraviti nov moderen rudarski zakon s posebnim ozirom na varnost službe v naših rudnikih, kjer so nesreče na dnevnem redu. Osnutek zakona je baje že izdelan in bo v kratkem predložen parlamentu. Delavske zbornice zakonskega osnutka niso dobile v pregled in sodelovanje. Na žalost poleg tega osnutek ne rešuje onih vprašanj, ki bi jih moral tako važen zakon za delavstvo vsebovati.

Blagajniško poročilo

Blagajnik Čelešnik je podal računsko bilanco za leto 1936., delegat Petecan pa je predložil poročilo finančne kontrole. Nato je prišel na vrsto proračun za leto 1937. Dohodkov predvideva proračun preko 4 milijone. Med izdatki so najvišje postavke za tajništvo v Ljubljani in anuitete Mestni hranilnici in Javni borzi dela. V novem proračunu niso več vstavljene najemnine za lokale strokovnih organizacij, ki so izenačeni z uradnimi prostori ter brezplačno prepušteni organizacijam. V Ljubljani in Mariboru sta dve delavski knjižnici, ki skupaj prinašata 50.000 dinarjev čistega dohodka. Za socialne namene je določenih 100.000 dinarjev, predvsem za podpore brezposelnim.

Nato je sledilo poročilo o spremembi volilnega reda za volitve v Delavsko zbornico, po kateri bo zadržana v večji meri volilna svoboda.

Nato se je razvila živahna debata, ki je pokazala mnogo težkega iz socialnega stanja našega delavstva. Iznesenih je bilo veliko število predlogov, vsi govorniki brez izjeme so pa poudarjali nujno zahtevo vsega delavstva, da se v najkrajšem času razpišejo nove volitve, ker bo dose-danji upravi 10. decembra potekla funkcijska doba, da bodo Delavske zbornice nemoteno mogle nadaljevati svoje delo po načelih samouprave.

Dva meseca po stavki pri cestni železnici

V sedmi številki našega letošnjega strokovnega lista »Delo« smo poročali o našem gibanju pri cestni železnici. Med tem časom je prišlo dne 4. septembra 1936 ob 24. uri do ustavitve dela, t. j. do splošne stavke. Glavna zahteva naše stavke je bila osemurno delo in pa popravek nekaterih členov naše nove pragmatike, ker je bila ta že po našem sprejetju od strani uprave še enkrat korigirana v našo škodo. Vodilno vlogo pri tej stavki je imelo »Strokovno društvo cestnih železničarjev« s kom-paktno podporo naših tovarišev, organiziranih v N. S. Z. Presenečenje radi naše stavke je bilo zelo veliko tako pri oblastih, kakor med prebivalstvom; a najbolj iznenadena nad našo stavko se je pokazala naša uprava sama, ker se še drugi dan ni takoj znašla in ni čutila potrebe za pogajanja s svojimi stavkajočimi uslužbenci. Šele pozno v noč je uprava Spl. maložel. družbe d. d. v Ljubljani na podlagi svoje uvidenosti in naše krepke volje poslala svojega odposlanca s polnomočnimi pooblastili v remizo, da se z nami pogaja in sklene sporazum o zopetni vzpostavitvi dela. Do tega sporazuma je po preteku dobre pol ure tudi prišlo, naker je bilo ob splošnem odobravanju vseh prisotnih proglašeno, da se stavka konča dne 6. IX. 1936 ob 5. uri zjutraj. Ob tej priliki se je sestavil tudi

zapisnik o spornih točkah in končnem sporazumu med stavkovnim odborom in polnomočnim odposlancem naše uprave, ki so ga udeleženci lastnorочно podpisali. Ker pa pri nas v interesu službe z dosedanjim številom osebja posebno pri prometni službi ni mogoče izvajati čisti osemurnik, sta stavkovni odbor in odposlanec naše uprave sporazumno sklenila, da se nam vse nadure — posebno pa še pri nočnih voznjah — priznajo in plačajo, pa najsi bodo opravljene na delavnik, praznik ali nedeljo. Toda gospodje pri naši upravi so po končani stavki rekli takole: Mi Vam priznavamo pravico do izplačila nadur, toda samo ob nedeljah in praznikih, medtem ko se ob delavnikih po njihovem računu vse nadure izravnavajo nekako v navadne ure po novem voznem redu, veljavnem od 1. X. 1936. dalje. Vse uslužbenstvo, posebno prometno osebje, pa dobro ve iz lastnih izkušenj, da se tudi ob delavnikih pri nočnih opravilih in nočnih voznjah delajo nadure. Zato se vse osebje glede tedenskih nadur začudeno sprašuje: mar naj to postopanje s strani uprave smatramo za domaći kuluk? Zakaj ta nenavadna kršitev sklenjenega sporazuma med stavkovnim odborom in odposlancem uprave z dne 5. IX. 1936? Vprašujemo se sedaj: Zakaj smo šli potem v stavko? Mar ne zato, da se nam plačajo vse nadure, pa najsi bodo opravljene med tednom, v nedeljo ali na praznik! Če tako ni mogoče, pa naj

se uvede čisti osemurnik, za kar bomo upravi še najbolj hvaležni. Ker ne zahtevamo nič nemogočega, bi bilo želeto, da se ta stvar dokončno uredi na legalen način, kar bo le v prid in korist uprave same. Za naše izvršeno delo, pa najsi bo normalno ali pa nadurno, smo po zakonih upravičeni zahtevati dostojnega plačila. Tovariši! Pozivamo Vas, da se čvrsto oklenete svoje organizacije in pokažete v bodočnosti do nje enako disciplino kakor pri zadnji stavki.

Ljubljana, dne 31. oktobra 1936.

Položaj pleskarskih sobo in črkoslikarskih pomočnikov

Po žalni seji za pokojnim tovarišem predsednikom Neredom so se člani podružnice zbrali na posebnem sestanku, kjer so obravnavali svoj položaj in svoje delo kot člani Narodne strokovne zveze. Malo od tega, kar vzemirja pleskarske pomočnike, je doslej prodrlo v javnost, zato je dobro, da enkrat spregovorimo o tem, kar bo samo o korist našega stanja in sodelovanja. Vseh pleskarskih, sobo in črkoslikarskih pomočnikov v mestu Ljubljani je okoli 300. Organizirani so pri Narodno strokovni zvezi ali pri marksistih, vendar skoraj dve tretjini ni organiziranih nikjer. Plače delavstva te stroke so povprečno po 5 Din na uro. Vendar je mnogo primerov, kjer dobivajo delavci tudi samo po 2 do 2.50 Din na uro. Najvišji možni zaslužek je 7 Din na uro. Če pomislimo, da je delavec te stroke večino leta v skrbeh za svojo zaposlitev, da nima rednega dela, potem je značilno, da so v zadnjih 3 letih naše mezde padle za celih 25 odstotkov, kar naj bi bila posledica krize. Delamo v obratih, ki so bolj temni, tudi vlažni, večkrat mrzli. Kakih posebnih higijenskih naprav ali sredstev za snajenje nimamo na razpolago. — Kadar delamo na stavbi, smo večkrat izpostavljeni življenjski nevarnosti. Z eno roko se držim za okno, z drugo pa delam. Ker je bila za časa del pri ljubljanskem nebotičniku smrtna nevarnost za posameznika zelo velika, je celo policija intervenirala, da smo dobili posebne pasove. Teh pasov nismo mogli uporabljati drugače, kot na ta način, da je kdo v sobi držal za vrh, s čimer se ni prav nič povečala naša sigurnost pri delu. Tudi sedaj delamo brez pasov. Enostavno jih ne vemo kam pritrčiti. Vendar so to poklicne težave, na katere smo se navadili. — Če pogledamo vzgojo naraščaja v naši stroki, moramo z obžalovanjem ugotoviti, da je zelo pomanjkljivo. V obrtno nadaljevalni šoli se polaga po našem mnenju preveč važnosti na poučevanje predmetov iz ljudskih šol, v zadnjem času na verouk, medtem ko o kakem strokovnem pouku ni govora. Naraščaj v delavnicah ne pozna pravega reda in discipline in pogrešamo sistematičnega pouka. Malokateri delodajalec se briga za vajence in pomočniki, ki so brez potrebnih navodil in pooblastil, dobro vedo, da se praksa iz leta v leto nadaljuje tako, da so vajenci prepuščeni več ali manj samim sebi. — Radi našega položaja smo pričeli misliti na to, da bi sklenili kolektivno pogodbo z delodajalci. S tem bo treba krepko nadaljevati, ker pri delodajalcih zaenkrat ni pravega razpoloženja za kake kolektivne pogodbe. Prepričani smo, da bomo uspeli in svoje delovne pogoje uredili, če bodo naši tovariši pomočniki prenehali z abstinenco in se pridružili organiziranim vrstam. Brez organizacije tudi pri naši stroki ne bo šlo. Ko jih vabimo v pokret Narodne strokovne zveze, se seveda zavedamo vseh pomislekov, ki jih imajo mnogi pri tem in da je treba tudi v naši stroki in v delu naše podružnice precej sprememb. Od leta 1921. dalje pada število organiziranih pomočnikov naše stroke. Krivda je za nas na dlani. Nekoliko smo sami prizadeti, nekoliko pa forumi, ki niso o pravem času odstranili nezadovoljstva ali pa pokazali potrebno pozornost. Prej smo plačevali na članarini 10 Din tedensko, sedaj samo 3 Din, vendar so te

napake krive, da število organiziranih do sedaj ni naraščalo. Imeli smo smolo v preteklih letih, ko smo morali prisiliti nekega tovariša, da je priznal svoje obveznosti do organizacije. Žal nam je, da jih sedaj ne izpolnjuje. Naš odbor je sklenil, da z našimi težko prihranjenimi prispevki hoče gospodariti sam ter bo znal priti do sredstev, da to doseže.

Položaj je sedaj tak, da hočemo izvesti organizacijo tako, da bodo vsi pomočniki v Ljubljani organizirani, nakar bomo pristopili k pogajanju za podpis dostojne kolektivne pogodbe. Ne strašimo se prav nobenega truda, samopomoč je vedno najboljša sredstvo. V solidarnosti, ki nam jo nudi ostalo članstvo Narodne strokovne zveze, bomo pa vedno videli veliko moralno podporo, ki nam bo pomagala, da bomo bliže svojim ciljem, ki so za nas življenjskega pomena.

Ljubljanski prosvetni odsek

V našem prosvetnem odboru živahno delujemo. Tamburaški odsek se pridno pripravlja za nastop dne 1. decembra, na praznik Ujedinjenja.

Tudi pevci se zbirajo, da prično s svojimi vajami.

Šahisti imajo vsak torek ob 18. zvečer v tajništvu NSZ svoje sestanke, na katerih bomo pričeli s predavanjem o šahu in z igralnimi večeri. Ker je med delavskimi vrstami veliko zanimanje za šah in imamo izglede za prav močno šahovsko sekcijo, pri tej priliki pozivamo vse tovariše šahiste, da se ob torkih shajajo pri naših šahovskih večerih. Tovariši, ki se zanimajo za sport, imajo tudi v naših vrstah priliko za udejstvovanje. Zglasijo naj se v tajništvu NSZ. Baš sedaj snujemo dramski odsek. Njegova naloga je zbrati vse tovariše, ki se zanimajo za gledališko igro, za recitacijo ali deklamacijo, da bodo s svojimi nastopi sodelovali zlasti pri prireditvah NSZ. Z igrami bi morda šli gostovat k našim podružnicam. Tudi za ta odsek pozivamo tovariše, ki se zanj zanimajo, da se zglase v našem tajništvu.

Delavci in socialne dajatve

Po zakonu o zavarovanju delavcev sme delodajalec odtegniti od delavčevega zaslužka polovico prispevka za bolezen in za borzo dela, prispevek za Delavsko zbornico pa v celoti. Prispevek za nezgodno zavarovanje mora plačati v celoti delodajalec. Višina odtegljajev se ravna po mezdinem razredu, v katerega je delavec uvrščen pri OUZD in ki se določa po višini zaslužka, ki ga delodajalec prijavi. Pogosti so primeri, da delodajalec prijavi nižji zaslužek ali pa ne prijavi povišanja mezde, delavcu pa kljub temu odteguje prispevke po dejanskem zaslužku, to je po višjem mezdinem razredu. Te neurednosti se vršijo večinoma iz nepazljivosti delodajalcev, s čemur se povzroča škoda delavcem. Opozorjamo delavske zaupnike in delavce, da pazijo na take nepravilnosti in nanje opozorijo delodajalce, da s tem obvarujejo delavstvo škode.

Čehoslovaki in posredovanje za delo

Na Čehoslovaškem imajo javne in privatne posredovalnice za delo. 1. oktobra je stopila v veljavo naredba o obveznem posredovanju za delo, po kateri morajo delodajalci vsako prazno delovno mesto javiti v 24. urah javni posredovalnici dela, prosta jim ostane samo privatna posredovalnica, ki se je tudi lahko poslužuje. Javna posredovalnica ima po

tej uredbi obvezno prednost. Pri zaposlitvi pridejo v poštev predvsem oni brezposelni, ki so po izkazilih pri javni posredovalnici bolj sposobni soditi po fizičnih močeh ali svoji strokovni izobrazbi. Dalje uživajo prednost oni delavci, ki so radi socialnih prilik v bolj neugodnem položaju od ostalih prosilcev. Predvsem imajo pravice do zaposlitve oni iz obratov odpušteni delavci, ki so kdaj prej že bili zaposleni v dotični tovarni. Na vsak način je to ugodnost za brezposelne, ki bo koristila češkemu delavstvu.

Z Jesenic

Nekoliko pojasnila

V »Delavcu« št. 10 z dne 15. oktobra t. l. je v posebnem dopisu nekdo informiral članstvo SMRJ-a takole:

Pri teh delavcih je igral precej vidno vlogo z nabiranjem teh tudi Lajner, tajnik Narodne strokovne zveze na Jesenicah, dočim so bili glavni voditelji prikriti. Zakaj neki gre, se marsikdo sprašuje. Zadeva je tale:

Izvrševalni odbor NSZ v Ljubljani je dobil 3. septembra t. l. sporočilo od g. stavbenika Zupana, da odpoveduje za začetek septembra službo vsemu delavstvu, zaposlenemu pri gradnji Golf igrišča v Vrbi, ker je fond za omenjena dela izčrpan. Tajnik jeseniške podružnice NSZ je moral na to sporočilo kot vesten in dober tovariš voditi račun o tem, ter je izposloval, da so bili naši tovariši iz Vrbe, ki so vsi pri nas organizirani, sprejeti v delo pri tvrdki »Slograd«. 90 delavcev je bilo sprejetih na delo, 90 naših organiziranih članov je dobilo na zimo zaposlitev; organizacija in tovariš Lajner so storili svojo dolžnost.

To pojasnilo smo dolžni dati radi tega, ker je omenjena notica čudno izgledala, ker pri nas članstva ne lovimo na trnek niti ne nabiramo v koše. Ne prikrivamo voditeljev, še manj brezposelne, ampak skrbimo za tovariše, ki so brez dela.

Tovarišu Lajnerju in vsem odbornikom naše požrtvovalne jeseniške podružnice izrekamo v imenu našega vodstva in v imenu vseh na pošten način zaposlenih delavcev zahvalo!

Uspešna intervencija

Naša podružnica je posredovala v nekaterih stvareh delovnega razmerja pri ravnateljstvu KID in je dosegla nekaj uspehov. Na prošnjo, da se v obratu martinarne pri proizvodnji sirovega jekla z eno samo pečjo delavcem poviša osnovna meza, odnosno da se plačuje v indirektnem akordnem faktorju na osnovno mezdo 128,9% z utemeljitvijo, da se je produkcija zvišala nad 40% od sklenitve kolektivne pogodbe, je ravnateljstvo KID odgovorilo takole:

Onim delavcem, ki so zaposleni pri produktivnem delu ob obratovanju ene peči, se prizna indirektni akord s faktorjem 1,25 na njihov akordni ključ, ki je v tem primeru osnovna meza.

Druga prošnja naše podružnice se je glasila, da se profesoristom ekonomata prizna v sobotah od 12. ure prosto brez zmanjšane zaslužka, kar smo utemeljevali s tem, da so profesoristi dnevno 10 ur zaposleni tudi o praznikih, ki niso upoštevani v sporazumu z dne 31. decembra 1930. Nato smo dobili odgovor, ki je ugodil naši želji v toliko, da se določi delovni čas profesoristom ekonomata ob sobotah od 6. do 13. ure, za kar se jim šteje in plača deseturni delavnik.

Ti uspehi so za našo podružnico velikega pomena, ker dokazujejo, kako naši tovariši razumejo in uspevajo v borbi za koristi delavcev na Jesenicah.

Strokovno poučni tečaj.

Podružnica NSZ na Jesenicah bo organizirala za svoje članstvo temeljit strokovno poučni tečaj. Predvideni tečaj je prvi poizkus nuditi našemu članstvu priliko, da obnovi in izpopolni svoje znanje. Članstvo NSZ se v današnjih časih ne sme braniti izobrazbe. Čas beži in zahteva mnogo od nas.

Delo in sistem v tovarni se vedno bolj kompletira, v zasebnem in političnem javnem življenju zahteva doba, da postavimo treznega in celega moža. Kdor hoče stopiti življenju za vrat, ta ne sme držati rok križem. Vedno bolj je treba bistrati svoj razum in širiti svoje obzorje. — Delavske organizacije bodo le takrat močne in aktivne, ko bodo njihovi člani stali zadostno pripravljeni v borbenih vrstah.

Naš tečaj je prvi poizkus, v njem bomo pričeli pri osnovnih pojmi.

Olupki in oblanci

1. Revizija meja.

L. 1925. je neki madžarski minister prvi sprožil misel o reviziji mirovni pogodbi in s tem obstoječih državnih meja. Istih misli so se oklenile tudi nekatere druge naše sosedes, ki širijo svojo propagando po vsem svetu.

Naš sedanji ministrski predsednik je pred kratkim žel priznanje vseh Jugoslovanov za možate besede: »Mi ne bomo prelivali črnila na revizijske napade naših sovražnikov, naša moč je naša vojska!« — Na mirovni pogajanji po končani svetovni moriji je pa ves svet priznal češke težnje po osvoboditvi ravno zaradi vzorne propagande, ki so jo Čehi razvili o pravem času in na pravih mestih pred in med svetovno vojno. Slovenci smo bili v tem daleč na slabšem. Naj nam bodo za vzgled Čehi, katerih propagandni oddelek zavzema še danes prostore, kot jih imajo pri nas posamezna ministrstva. Ne pozabimo na propagando!

2. Krpe papirja.

Mirovne pogodbe, sklenjene ob koncu svetovne vojne, so postale po izjavah državnikov krpe papirja, Društvo narodov kot umotvor povojne diplomacije pa forum klepetanja in poklonov. — Delavske kolektivne pogodbe, ki jih sklepamo, pa ne smejo biti krpe papirja in pogajanja pri zeleni mizi ne smejo biti forum, kjer bi se vsi navzoči v bratski solidarnosti zjokali nad propadanjem industrije in nad slabo donajajočim kapitalom delničarjev — tedaj ko delavske mezde ne predstavljajo eksistenčnega minimuma in se za solzavostjo prikriva ultimatum.

3. Tuja pravda na domačih tleh.

Radi slovenskega pravopisa so se znanstveniki že večkrat znamenito spopadli. Najnovejši boj se bije zato, ali naj se piše »socialen« ali »socialen«. Pravilo se glasi, da piši brez j, kadar tujka ni udomačena. Ker se današnja vladajoča družba nerada in z nevoljo ukvarja z življenjskim vprašanjem revnih in ponižanih, je zanje to vprašanje tuje, zato »socialno«. Mi pa smo od začetka našega gibanja na domačih tleh v boju za socialne pravice!

4. Nesporazum.

Pri nekih pogajanjih za sklenitev kolektivne pogodbe je prišlo do velikega nesporazuma v majhni stvari in takoj nato do smeha, v katerem je bilo mnogo grenkobe. Neki simpatični delavec je tožil nad nizkimi plačami, ki mu ne dopuščajo, da bi si privoščil kak priboljšek. Včasih je dobil delavec za posebno težko delo majhno nagrado, na pr. kozarec vina. Zastopnik industrije je pobijal zopetno uvedbo stare navade: »Saj Vi vendar ne pijete!« »Seveda ne,« je bil odgovor, »največkrat ne! Kje pa morem? Če bi pil, bi bili vsi slečeni!«

Naj nikogar ne straši, če se bo v začetku učil nečesa, kar morda že zna. Staro je treba ponoviti, da se lahko zida nanje novo.

Zamisel in organizacija tečaja je dvojna:

1. V prvi skupini se bo poučevalo računstvo, geometrija in jezikovni nauk, kolektivne pogodbe, socialna zakonodaja, pomen delavskih zaupnikov, strokovne organizacije in zakaj se organiziram, bolniško in starostno zavarovanje.

2. V drugi skupini pa bodo predavanja idejne narodno socialne, strokovne, organizacijske in politično državnoznanstvene tvarine.

Prvi tečaj je namenjen praktičnemu znanju. Drugi pa vzgoji in splošni, a tudi praktični izobrazbi. Natančen načrt za oba tečaja o posameznih temah in predavateljih bomo posebej objavili.

5. Francozi so se po francosko poslovali od Španije.

V sedanji španski državljanski vojni simpatizirajo Francozi s svojo vlado na čelu s špansko ljudsko vlado. Ker pa je radi vpliva francoskih kapitalistov, Rotschilda in Schneiderja et Co., ki imajo svoj denar plodonosno naložen v Španiji, ostalo pri sentimentalnih izjavah brez pravih dejanj, se bo španskim kapitalistom, oficirjem, marokanskim četam in tujskim legionarjem morda posrečilo zmagati s pomočjo italijanske in nemške stvarne politike. Francozi, ki so doslej imeli v Španiji mirno in prijateljsko sosedo, naklonjeno tudi v svetovni vojni, bodo morda prisiljeni napraviti poleg Maginotovih utrd ob Renu in Belgiji še trdnjavski zid ob Pirenejih. Tako se utegne bontonska napaka, ki se je oprijela Francozov v prislovici, Francozi še močno otepati.

6. Kaj je ex-lex stanje in kdaj nastopi?

Kadar strokovne organizacije ne morejo uspeti v upravičenih težnjah delavcev po dostojni kolektivni pogodbi in je zato ne morejo podpisati, tedaj nastopi ex-lex stanje, ki je dvoizen meč in najboljši čas za pripravo dostojne kolektivne pogodbe s strani delavstva.

7. Kdaj je kolektivna pogodba dostojna?

Kadar gredo delavci mirno na delo z zavestjo, da podjetje v danih razmerah ni moglo nuditi boljšega zaslužka.

8. Kdaj je kolektivna pogodba dobra?

Kadar gredo delavci veselo na delo.

9. Socialna in verska čuvstva tovarniških delavk na preizkušnji.

Med tekstilno stavko so tovarniške delavke, razburjene radi mezdne gibanja včasih prav strastno posegle v borbo in prekoračile pri tem mero razumnosti. Delavski zastopniki imajo radi tega večkrat težko stališče, ko jih usmerjajo v pravi način borbe. Še bolj čudno pa je, če delavke sredi delavskega shoda, ko visi nad zborovalci grozeča pretnja znižanja mezd in je pozornost največja, hočejo zapustiti zborovanja, ker je veliki zvon farne cerkve zapel k maši. Tudi to pot so morali posredovati delavski zastopniki in jih usmerjati v pravi način borbe.

10. Kdaj ni nevarna mačka in kdaj žuželka brenči?

Kadar ima podjetnik dosti naročil in višje dobičke, je silno ljubezniv z delavstvom. Kadar z dobički ni zadovoljen, se spakuje nad delavstvom. Delavci si mislijo obakrat: Hvala lepa!

11. Kdaj bo delavstvo zmagalo?

Ko bo vzgojilo sebe in pridobilo za svoja stremjenja našo vas, inteligenčni proletarijat in ko bo doseglo večino v občinah in parlamentu.